

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

จุฬาทิพย์ พิษยะปัญญาวัฒน์^{*}
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธานี วรภัทร์^{**}

บทคัดย่อ

ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพของบุคคล ที่บันทึกเกี่ยวกับประวัติการเข้ารับบริการทางการแพทย์ ไว้ในเอกสารที่เรียกว่า เวชระเบียน ไม่ว่าจะในรูปแบบกระดาษหรืออิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ซึ่งข้อมูลในเวชระเบียน ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นความลับของผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ ของผู้รับบริการทางการแพทย์ โดยศึกษาจากปัญหาที่มีผลกระทบต่อการทำงานทางการแพทย์ และปัญหาทางกฎหมาย โดยศึกษาเปรียบเทียบปัญหาข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติทางกฎหมาย โดยวิเคราะห์จากแนวคิดและหลักกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพในประเทศไทยมีอยู่หลายฉบับ แต่ก็มีลักษณะการให้ความคุ้มครองเป็นการทั่วไปไม่ได้รับถึงความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคลอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถือเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัว (right to privacy) และเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง โดยมีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560^{††}

นอกจากนี้ การรักษาความลับในข้อมูลของผู้ป่วยนั้น เป็นหลักทางจริยธรรมวิชาชีพของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข เช่น จริยธรรมวิชาชีพแพทย์ เกสัชกร พยาบาล ฯลฯ ที่ต้องยึดถือและปฏิบัติ ซึ่งมีการรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในคำประกาศสิทธิผู้ป่วย ที่ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ต้องไม่เปิดเผยความลับผู้ป่วยซึ่งตนทราบมาจากการประกอบวิชาชีพ และในทางกฎหมายได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วยว่าไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือมีกฎหมายกำหนดให้ต้องเปิดเผย หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรักษาความลับของข้อมูลผู้ป่วยจึงเป็นหน้าที่ตามกฎหมายและตามจริยธรรมวิชาชีพที่ต้องยึดถือ

จากการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล และสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ และกฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่าข้อมูลส่วนบุคคล

^{*} นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

^{**} ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

^{††}รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560) มาตรา 32 ที่บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำความผิดเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อยังแต่ให้เป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ"

ด้านสุขภาพเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องรักษาเป็นความลับ แต่มีกรณีข้อยกเว้นที่สามารถเปิดเผยได้ โดยพิจารณาตามหลักความยินยอม และหลักประโยชน์สาธารณะ

เนื่องจากกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพที่มีอยู่ในประเทศไทย ยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพอย่างเพียงพอทั้งข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างครอบคลุมและเท่าเทียม อีกทั้งยังขาดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ ทำให้ต้องอาศัยการตีความทั้งในเรื่องของนิยามของข้อมูลสุขภาพของบุคคล เรื่องของความยินยอมในการเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ รวมถึงการให้ความคุ้มครองของกฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมไปจนถึงเจ้าของข้อมูลเสียชีวิตไปแล้ว การตีความจึงนำมาซึ่งความไม่แน่นอนและทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวอาจไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

คำสำคัญ : ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

ABSTRACT

Personal health information is important data because of relevant to a person's health. medical history in the document called medical records, whether in paper or Electronic Health Record (EMR). The information in medical records. It is confidential information for health care providers.

The objectives of thesis were to study the problems of the protection of Legal measures relate to personal health information to the patient . Study on problems affecting medical practice. And legal issues Comparative study of practical facts. Comparative study with legal provisions. By analyzing the concepts and principles of law in Thailand and abroad. There are several laws governing the protection of health information in Thailand. It does not provide specific coverage for individual health information. The right to privacy is a right to privacy and one of human rights. It is certified in the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E.2560 (A.D.2560).

In addition, the confidentiality of the patient information. It is important of medical ethics and the Healthcare Providers, doctor, Pharmacist, nurse, and others. The Patient Rights stating that the Healthcare Providers must follow the patient's confidentiality that he or she has knowledge of the practice. And in law, there is a provision on the disclosure of patients that cannot be done. Unless the consent of the patient is the owner of the information. The law requires disclosure. Or for public benefit. The confidentiality of patient information is a legal obligation and professional ethics.

Based on the theory of protection of privacy. Privacy Rights And the right to health information. And foreign law, found that personal information about health is confidential information that must be kept confidential. But there are exceptions that can be revealed. Based on consent. Public Benefit

Because the laws governing the protection of personal data in Thailand do not adequately protect the health information. The data in the possession of the public and private sectors are

comprehensive and equal. There is also a lack of clear guidelines and guidelines for promoting the exercise of rights and duties in the protection of health information. It requires interpretation of both the definition of a person's health information. Subject to consent to the collection, access or disclosure of health information.

Including the coverage of the law is not covered until the owner of the information has died. Interpretation is uncertain and privacy rights may not be covered extensively.

Keywords: Personal Health Informaion

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญของรัฐประชาธิปไตยทุกประเทศ ได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่ง “ข้อมูลส่วนบุคคล” เป็นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยบุคคลมีแดนแห่งเสรีภาพ มีอิสระที่จะปฏิเสธไม่ให้บุคคลอื่นล่วงรู้เรื่องราวส่วนตัวของตน สิทธิเสรีภาพดังกล่าวคือ สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right of Privacy) ประเภทหนึ่ง

ประเทศไทยเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในด้านข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) และความเป็นส่วนตัว โดยมีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

สิทธิในความเป็นส่วนตัวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเข้ารับบริการทางการแพทย์ เนื่องจากกระบวนการเข้ารับบริการด้านสุขภาพทั้งการส่งเสริม ดูแลสุขภาพ หรือเข้ารับการรักษาพยาบาลของบุคคล การดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัยเพื่อวางแผนการให้การรักษาพยาบาลย่อมมีหลายขั้นตอน และเพื่อให้การตรวจรักษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด บุคลากรทางการแพทย์ย่อมต้องการข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วยเพื่อประกอบการวินิจฉัย ตรวจรักษา ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวของผู้ป่วยเช่น ชื่อ นามสกุล อายุ เพศ โรคประจำตัว ประวัติการรักษา ประวัติการแพ้ยาแพ้อาหาร ประวัติสุขภาพจิต เป็นต้น เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นประโยชน์ในการรักษาพยาบาล จึงต้องมีการเก็บข้อมูลผู้ป่วยต่างๆของผู้ป่วยไว้โดยใช้วิธีการจดหรือบันทึกรายงานการรักษาพยาบาลผู้ป่วยไว้ใน “เวชระเบียน” โดยเวชระเบียนจะเป็นสิ่งที่บันทึกประวัติผู้ป่วยทั้งในรูปแบบกระดาษหรือรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ารับบริการทางการแพทย์ เช่น ประวัติการเจ็บป่วย ผลการตรวจร่างกาย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา ซึ่งบันทึกโดยแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องในการรักษาพยาบาลที่จะช่วยให้แพทย์รักษาผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ต้องปฏิบัติงานภายใต้กรอบของจริยธรรมแห่งวิชาชีพและภายใต้กฎหมาย การรับรองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลในทางจริยธรรมวิชาชีพที่สอดคล้องกับสิทธิผู้ป่วยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งปรากฏอยู่ในบัญญัติว่าด้วย “สิทธิผู้ป่วย” ของแพทยสมาคมโลก (The

World Medical Association Declaration on the Rights of the Patient) ที่ได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ป่วยที่จะได้รับการรักษาความลับ (Right to confidentiality) ในข้อ 8 ไว้ดังนี้^{๖๖}

ก. ข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย อาการเจ็บป่วย การฟื้นฟู และการบำบัดรักษา รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ จะต้องถูกรักษาเป็นความลับ แม้ภายหลังจากผู้ป่วยเสียชีวิตลง แต่ทายาทมีสิทธิที่จะขอข้อมูลสุขภาพนั้น โดยทายาทจะต้องบอกถึงความเสี่ยงเกี่ยวกับสุขภาพของเขา

ข. ข้อมูลด้านสุขภาพที่เป็นความลับจะถูกเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อผู้ป่วยให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง หรือโดยอำนาจแห่งบทบัญญัติกฎหมาย ข้อมูลดังกล่าวจะเปิดเผยแก่ผู้ให้บริการด้านสุขภาพอื่นได้ก็ต่อเมื่อเป็นความจำเป็นที่จะต้องรู้เท่านั้น เว้นแต่ผู้ป่วยได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งแล้ว

ค. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วยทุกประเภทจะได้รับความคุ้มครอง การคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวจะต้องจัดเก็บไว้อย่างเหมาะสม ขึ้นส่วนเนื้อเยื่อของมนุษย์ที่สามารถอ้างอิงข้อมูลส่วนตัวได้นั้นก็ได้รับความคุ้มครองเช่นกัน”

จากปฏิญญาว่าด้วยสิทธิผู้ป่วยข้างต้น พบว่าหลักการเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลนั้น บุคลากรทางการแพทย์มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความลับของผู้ป่วย แต่ก็อาจมีกรณีที่จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยได้ ซึ่งพบว่ามีอยู่ 2 กรณี ดังนี้^{๖๗}

1. การเปิดเผยด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูล
2. การเปิดเผยโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

สิทธิของผู้ป่วยที่จะได้รับรู้ข้อมูลสุขภาพของตน ได้ถูกรับรองไว้ในข้อ 7 แห่งปฏิญญาว่าด้วย “สิทธิผู้ป่วย” ของแพทยสมาคมโลก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลของตนเองในเวชระเบียน และได้รับการแจ้งข้อมูลทางสุขภาพของผู้ป่วย ข้อมูลการเจ็บป่วยทางการแพทย์ทุกประการ โดยข้อมูลที่เป็นความลับของบุคคลอื่นที่ปรากฏในเวชระเบียนไม่ควรเปิดเผยให้ผู้ป่วยทราบ หากไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น

ข. ข้อยกเว้นที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลแก่ผู้ป่วยคือ เมื่อมีเหตุผลอันดีที่เชื่อได้ว่า ข้อมูลนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตหรือสุขภาพของผู้ป่วย

ค. การให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมของผู้ป่วย และเพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจได้โดยง่าย

ง. ผู้ป่วยมีสิทธิร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลอื่น ยกเว้นกรณีจำเป็นเพื่อปกป้องชีวิตของบุคคลอื่น

จ. ผู้ป่วยมีสิทธิจะเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะได้รับแจ้งข้อมูลแทนตน

นอกจากทางจริยธรรมวิชาชีพที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพแล้ว ในทางกฎหมายประเทศไทยก็มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองรับรองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลหลายฉบับที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ แต่ก็ยังไม่มียกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพโดยตรง โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

^{๖๖} คำแปลปฏิญญาว่าด้วย “สิทธิผู้ป่วย” ของแพทยสมาคมโลก แปลโดย ศ.นพ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ และนายไพศาล ลิ้มสถิต

^{๖๗} เพิ่งอ้าง

ด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้รูปแบบและวิธีการในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลมีการเปลี่ยนไปมาก ส่งผลให้การเข้าถึงและการเปิดเผยข้อมูลสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ตามกฎหมายอาจไม่ทันต่อการละเมิดข้อมูลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ รวมถึงการป้องกันแก้ไขผลเสียที่เกิดขึ้นอาจจะกระทำไม่ได้ไม่ทัน่วงที อีกทั้งมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ไม่อาจจะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างเพียงพอ

พิจารณาจากปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับในสิทธิการใช้ข้อมูลผู้ป่วย ที่ถูกเก็บรวบรวมไว้ในเวชระเบียนซึ่งเป็นสิ่งที่บันทึกข้อมูลผู้ป่วยนั้น เครือข่ายผู้เสียหายทางการแพทย์^{***} กล่าวถึงปัญหาในการใช้สิทธิในเวชระเบียนว่า “เวชระเบียน คือหลักฐานเดียวในที่เกิดเหตุ แต่อยู่ในมือสถานพยาบาล ทำให้ขอนำไปใช้ได้ยาก กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ สถานพยาบาลมักปฏิบัติเมื่อมีผู้เสียหายขอสำเนาเวชระเบียนดังนี้ เช่น ทำรายงานสรุปให้ 1-2 แผ่นเป็นต้น”

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิการใช้ การเข้าถึง และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสุขภาพผู้ป่วย ซึ่งกระทบการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายในความเป็นส่วนตัว (personal privacy) ซึ่งถือสิทธิส่วนบุคคล (right of privacy) อย่างหนึ่ง โดยมีปัญหาในทางกฎหมายว่ากฎหมายที่มีอยู่บัญญัติรับรองสิทธิในข้อมูลสุขภาพผู้ป่วยไว้อย่างไร โดยแยกพิจารณาเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องนิยามของข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล โดยพิจารณาจากพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7 ที่กล่าวถึงคำว่า “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล” แต่ไม่ได้มีการกำหนดนิยามเอาไว้ทำให้การนำไปใช้ในทางกฎหมายจำเป็นต้องอาศัยการตีความ จึงเป็นปัญหาทางกฎหมายที่ต้องวิเคราะห์พิจารณาและหาแนวทางแก้ไขปัญหว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ขอบเขตการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคลมีขอบเขตครอบคลุมเพียงใด เพื่อให้การคุ้มครองของกฎหมายประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน

2. ปัญหาความยินยอมในการเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

เนื่องจากความยินยอมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้ความไว้วางใจของผู้ป่วยต่อบุคลากรทางการแพทย์ การเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ จำเป็นที่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการยึดถือปฏิบัติทั้งตามหลักจริยธรรมวิชาชีพของบุคลากรทางการแพทย์และในทางกฎหมาย กฎหมายที่กล่าวถึงการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพไว้ คือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7^{***} บัญญัติว่า “...เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายบัญญัติเฉพาะให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่ากรณีใดผู้ใดจะอาศัยอำนาจ

^{***} ปริญนันท์ ล้อเสริมวัฒนา, “วิธีขอสำเนาเวชระเบียน”,

https://thaimedicalerror.blogspot.com/2007/06/blog-post_8433.html?m=1, เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2560

^{***} พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7 ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้ บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรงหรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้

หรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้” ซึ่งหากพิจารณากฎหมายที่ระบุให้เปิดเผยข้อมูลสุขภาพได้นั้น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540⁺⁺⁺ บัญญัติให้อำนาจผู้อื่นเข้าถึงข้อมูลสุขภาพได้ตามที่กฎหมายกำหนด

จะเห็นได้ว่า ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดลักษณะและขอบเขตของการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องความยินยอมของผู้ป่วยที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติทั้งทางการแพทย์และทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิที่ควรได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว และอาจให้การละเมิดในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพอาจเกิดขึ้นได้ง่ายอีกด้วย

3. ประเด็นความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพกรณีเจ้าของข้อมูลเสียชีวิต เมื่อผู้ป่วยเสียชีวิต ข้อมูลสุขภาพของผู้ตายยังคงได้รับความคุ้มครองหรือไม่ เนื่องจากผู้ตายสิ้นสภาพของบุคคลไปแล้ว และทายาทหรือผู้อื่นมีสิทธิในการเข้าถึงหรือนำข้อมูลของผู้ป่วยไปใช้ หรือจะเข้าใช้สิทธิแทนผู้ป่วยได้หรือไม่ เพียงใด

ตามจริยธรรมวิชาชีพจากแนวปฏิบัติของสหราชอาณาจักร^{§§§} บุคลากรทางการแพทย์มีหน้าที่ในการรักษาความลับของผู้ป่วย เป็นหน้าที่ที่บุคลากรทางการแพทย์ต้องรักษาไว้แม้ผู้ป่วยจะถึงแก่ความตายไปแล้วก็ตาม

กฎหมายในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 25^{****} กำหนดให้สิทธิแก่ทายาทของเจ้าของข้อมูลถึงแก่ความตาย โดยทายาทสามารถใช้สิทธิแทนเจ้าของข้อมูลได้ จึงเป็นประเด็นพิจารณาว่าเนื้อหาดังกล่าวในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลข่าวสารของราชการเท่านั้น ซึ่งข้อมูลผู้ป่วยที่อยู่ในโรงพยาบาล หรือคลินิก เอกชนต่างๆ ไม่อยู่ในความคุ้มครองของพระราชบัญญัตินี้ จึงถือว่ากฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลผู้ป่วยได้อย่างไม่ครอบคลุม

2.วัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพของผู้ป่วยในประเทศไทย

⁺⁺⁺ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24 “หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของ ตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้เว้นแต่เป็นการเปิดเผย...”

^{§§§} General Medical Council, Confidential Guidance for Doctor p. 28– 29, <https://www.gmc-uk.org/ethical-guidance/ethical-guidance-for-doctors/confidentiality>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2560

^{****} พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 25 วรรค 4 ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการ มาตรา 23 มาตรา 24 มาตราที่แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรมแล้วได้

2. เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพผู้ป่วย

3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านที่เกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายในข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมในเรื่องสิทธิในข้อมูลของผู้ป่วย

4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของกฎหมายที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพผู้ป่วย

3. สมมติฐานของการศึกษาหรือวิจัย

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพของผู้ป่วยมีบทบาทสำคัญและเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพของผู้ป่วยในประเทศไทย ปัจจุบันยังขาดความสมบูรณ์ ขาดการให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ โดยยังไม่สามารถนำมาปรับใช้กับบางกรณีได้ เช่นนี้หากมีกฎหมายที่ มีการกำหนดขอบเขตของสิทธิในการใช้ข้อมูลอย่างชัดเจน ครอบคลุม ย่อมสามารถคุ้มครอง และเยียวยาความเสียหาย ทั้งต่อทั้งบุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

4. ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ ศึกษาจากองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมาย จากประเทศที่มีพัฒนาการในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลผู้ป่วย การบริหารการปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงปัญหาของการบังคับใช้กฎหมาย จึงเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลผู้ป่วย และผู้ป่วยผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

เนื่องจากต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีประสบการณ์การบังคับใช้และมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลผู้ป่วย ดังนั้นการศึกษามาตรการทางกฎหมายจากประเทศที่มีประสบการณ์ดังกล่าว ทำให้สามารถวิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้ คือ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทและมาตรการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย

2. ได้แนวทางในการแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการรับรู้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลสุขภาพผู้ป่วย

3. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยสิทธิในการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย

4. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ ขอบเขต การใช้สิทธิในข้อมูลผู้ป่วยตามกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงแนวทางในการคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย

5. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิในข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยที่บังคับใช้ในกฎหมายของประเทศไทย

6. ขอบเขตการศึกษาหรือวิจัย

ขอบเขตประเด็นการศึกษาทบทวนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิตามกฎหมายของสิทธิในข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย ในการรับรู้ถึงสิทธิตามกฎหมาย และขอบเขตของการเข้าถึงกฎหมาย กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองโดยศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลผู้ป่วยในประเทศไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ. เปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายคุ้มครอง การเข้าถึงข้อมูลผู้ป่วยของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น

7. เนื้อหา

กฎหมายของต่างประเทศ ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะบัญญัติกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ ซึ่งประเทศเหล่านี้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลจึงบัญญัติกฎหมายที่ระบุเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ ทั้งที่บันทึกในรูปแบบกระดาษหรืออิเล็กทรอนิกส์

ประเทศสหรัฐอเมริกา^{****} มีกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้บังคับซึ่งเป็นกฎหมายของมลรัฐ เช่น พระราชบัญญัติการประกันสุขภาพ ความสามารถและความรับผิดชอบ 1996 (HIPAA) เป็นกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นโดยการพูด เขียน โดยการรักษาความปลอดภัยตามกฎหมายนี้มุ่งเน้นไปที่การป้องกันข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกฎการรักษาความปลอดภัย ที่มุ่งเน้นการป้องกันการเก็บรักษาความลับ ความสมบูรณ์ และความพร้อมใช้งานของการป้องกันข้อมูลสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ ตามที่กำหนดในกฎการรักษาความปลอดภัย

สหภาพยุโรป การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ใน Directive 95/46/EC ที่ระบุว่า การจะเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้นั้น ผู้ควบคุมข้อมูลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนจะมีการเก็บรวบรวมหรือนำข้อมูลไปใช้หรือเปิดเผย รวมถึงหากมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือนำข้อมูลไปใช้ในประการอื่นนอกเหนือจากที่มีการแจ้งไว้ต่อเจ้าของข้อมูลแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งและขอความยินยอมในกรณีดังกล่าวด้วย และเมื่อเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้น สหภาพ

^{****} แสง บุญเฉลิมวิภาส ไพศาล ลีมสฤติย์, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพและความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรา 7 พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550, ศูนย์กฎหมายสุขภาพและจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มกราคม, 2554.

ยุโรปจึงออก General Data Protection Regulation มาใช้บังคับโดยเพิ่มหลักเกณฑ์การคุ้มครองให้มีความเข้มงวดมากขึ้น

สหราชอาณาจักร กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตาม directive 95/46/EC ซึ่งในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ สหราชอาณาจักร มีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ค.ศ. 1998(Data Protection Act 1998) กฎหมายฉบับนี้มีการกำหนด หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเรียกว่า “หลักของการจัดการข้อมูลที่ดี” โดยมีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ เช่น สิทธิเข้าถึงข้อมูล สิทธิในการป้องกัน การประมวลผลข้อมูลที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย เป็นต้น กฎหมายที่กล่าวถึงข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพในอังกฤษ เช่น พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ค.ศ. 2006 (National Health Service Act 2006) พระราชบัญญัติการดูแลสุขภาพและสังคม ค.ศ. 2012(The Health and Social Care Act 2012) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล(The Data Protection Act) และกฎหมายสิทธิมนุษยชน (The Human Rights Act) ซึ่งกฎหมายได้อนุญาตให้มีการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกันระหว่างผู้ให้การดูแลสุขภาพโดยตรงเท่านั้น ซึ่งเป็นการช่วยปกป้องรักษาความลับของผู้ป่วย และเมื่อข้อมูลดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโดยตรง หากจะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย วัตถุประสงค์ของการนำข้อมูลผู้ป่วยไปใช้ในกรณีอื่น เช่น เพื่อการตรวจสอบและการปรับปรุงคุณภาพของการดูแลสุขภาพ เพื่อค้นคว้าวิธีการรักษาที่ดีที่สุด การให้บริการจากคลินิก เพื่อการวางแผนการบริการสาธารณสุข เป็นต้น

ประเทศแคนาดา มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพคือ พระราชบัญญัติข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล(Personal Health Information Protection Act 2004) มีข้อกำหนด หลักเกณฑ์สำหรับการรวบรวมการใช้และการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลและรวมถึงข้อกำหนด ให้ต้องยินยอมสำหรับการรวบรวมการใช้และการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลโดยมีข้อยกเว้นกรณีผู้ดูแลข้อมูลสุขภาพจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลเพื่อการรักษาความลับและรักษาความปลอดภัย และกล่าวถึงสิทธิเข้าถึงข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลรวมถึงสิทธิในการแก้ไขข้อผิดพลาด สิทธิที่จะสั่งให้ผู้ดูแลข้อมูลสุขภาพไม่เปิดเผยข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลกับผู้อื่น มีการกำหนดกฎสำหรับการใช้ข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลเพื่อการระดมทุนหรือการค้า มีการกำหนดแนวทางสำหรับการใช้และการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย และการให้สิทธิ์แต่ละบุคคลในการร้องเรียนหากพบข้อผิดพลาดในข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล รวมถึงมีการเยียวยาสำหรับการละเมิดกฎหมายด้วย

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี**** มีพระราชบัญญัติการปรับปรุงสิทธิของผู้ป่วยกฎหมายแห่งกฎหมายรัฐบาลกลาง (Gesetz zur Verbesserung der Rechte von Patientinnen und Patienten, Bundesgesetzblatt [BGBl] ที่มีจุดมุ่งเน้นของกฎหมาย คือการกำหนดมาตรฐานของสัญญาการรักษาและภาวะผูกพันที่เกี่ยวข้องของผู้ให้การรักษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติกฎหมายที่เป็นรูปธรรมของข้อมูลและการเปิดเผยข้อมูลข้อบังคับสำหรับเอกสารเกี่ยวกับการรักษาและสิทธิในการเข้าถึงเวชระเบียนของผู้ป่วย

**** Patients' Rights. [http://www.bmjv.de/DE/Themen/VorsorgeUndPatientenrechte /Patientenrechte/Patientenrechte_node.html](http://www.bmjv.de/DE/Themen/VorsorgeUndPatientenrechte/Patientenrechte/Patientenrechte_node.html), เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2560

สำหรับประเทศไทยนั้นปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ออกมาคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในลักษณะเป็นการทั่วไป มีแต่กฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะที่อยู่ในความครอบครองของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น และไม่คุ้มครองครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพทั้งในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนด้วย จึงทำให้อาจมีการละเมิดข้อมูลข่าวสารในส่วนที่กฎหมายยังครอบคลุมไปไม่ถึงได้ ทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพได้อย่างเพียงพอ

8. บทสรุป

ในประเทศที่พัฒนาแล้วล้วนให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ จากการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพในประเทศไทย ทั้งการรวบรวม จัดเก็บ ข้อมูล การนำไปใช้ การถูกเข้าถึงและการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพยังไม่เป็นระบบและไม่มีมาตรฐานอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ง่าย

อย่างไรก็ตามแม้จะมีกฎหมายที่กล่าวถึงข้อมูลสุขภาพของบุคคล คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ก็ไม่ได้ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพอย่างครอบคลุม ชัดเจน และเพียงพอในการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลควรได้รับ ซึ่งหากประเทศไทยกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลครอบคลุมไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ และข้อมูลส่วนบุคคลทุกประเภทย่อมเป็นการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและส่งเสริมการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

9. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของประเทศที่พัฒนาแล้ว พิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายที่อยู่ในประเทศไทยพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่กล่าวถึงข้อมูลสุขภาพอยู่ก่อนแล้ว คือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ผู้เขียนจึงพิจารณาว่าสมควรแก่การนำแนวทางที่ได้ศึกษาจากกฎหมายต่างประเทศ นำมาเป็นแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้มีความคุ้มครองทั่วถึงและทันต่อยุคสมัย โดยข้อเสนอดังต่อไปนี้

1. ควรมีการแก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องนิยามของข้อมูลสุขภาพของบุคคล

ด้วยการบัญญัตินิยามหรือความหมายของ ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล (Personal Health Information) เอาไว้ โดยควรเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งการกำหนดนิยามที่ชัดเจนทำให้เกิดความคุ้มครองแก่ข้อมูลสุขภาพของบุคคลอย่างแท้จริง และเพื่อง่ายต่อการนำไปบังคับใช้ ทั้งในทางการแพทย์และทางกฎหมาย

2. ควรมีแก้ไขการกำหนดขอบเขตฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญา

2.1 ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าควรมีแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323^{§§§§} ให้มีข้อความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารได้อย่างแท้จริงทันต่อยุคสมัย โดยแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในตอนท้ายว่า "... เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือมีกฎหมายกำหนดหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ" ซึ่งหากมีการเพิ่มเติมแก้ไขตามข้อความ เรื่องของการให้ความยินยอมให้ชัดเจนนั้น จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ และสามารถช่วยลดช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ทำให้การคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ ไว้ในบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323 จากที่บัญญัติให้ แพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบวิชาชีพนั้น" ให้บัญญัติเป็น "ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกสาขา..." เนื่องจากปัจจุบันวิชาชีพทางการแพทย์มีการพัฒนาแยกออกไปอีกหลายสาขานอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323 บัญญัติไว้ การเพิ่มเติมแก้ไขดังกล่าวทำให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

3. ควรมีบัญญัติเพิ่มเติมเรื่องความยินยอมในการเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล ไว้ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อให้ตรงต่อความยินยอมของเจ้าของข้อมูลที่แท้จริง โดยต้องมีการแจ้งขอความยินยอมทุกครั้ง ความยินยอมต้องเป็นความยินยอมที่บริสุทธิ์ และควรกำหนดรายละเอียดของการให้ความยินยอมทั้งกรณีที่เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ต้องให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง โดยกำหนดให้การเก็บรวบรวม การใช้ การเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพต้องขอความยินยอมโดยต้องทำเป็นหนังสือ

โดยการบัญญัติในเรื่องความยินยอมนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยผู้เป็นเจ้าของข้อมูลให้ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิผู้ป่วย และเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางการแพทย์ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องรักษาความลับผู้ป่วยตามหลักจริยธรรมวิชาชีพ และในทางหลักกฎหมายเรื่องการเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิส่วนบุคคลด้วย

4. ควรมีบัญญัติเพิ่มเติมการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพไปจนถึงเมื่อผู้ป่วยเสียชีวิตไปแล้ว ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550^{*****} ให้มีการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคลครอบคลุมไปจนถึงเจ้าของข้อมูลเสียชีวิตไปแล้วด้วย โดยกำหนดลักษณะการคุ้มครองทั้งการใช้ การเข้าถึงหรือการเปิดเผย เนื่องจากข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลส่วนตัวของบุคคลย่อมต้องได้รับการเคารพในสิทธิในความเป็นส่วนตัวแม้ว่าเจ้าของข้อมูลจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม

5. ควรมีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่ทำการละเมิดข้อมูลสุขภาพอย่างชัดเจน และเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลสุขภาพ โดยผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในการกระทำละเมิดของตน ไม่ว่าจะจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม รวมถึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาฐานข้อมูลสุขภาพภายใต้กฎหมาย เพื่อรับผิดชอบตรวจสอบและปฏิบัติตามหลักความลับผู้ป่วย

^{§§§§} เฟิงอั่ง เฉิงอรรถที่ 6

^{*****} เฟิงอั่ง เฉิงอรรถที่ 8

ในทางการแพทย์และหลักความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลในทางกฎหมาย โดยให้มีระบบการตรวจสอบการบันทึก การใช้ การเปิดเผยการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ

ซึ่งจากปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการพัฒนาระบบการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข เมื่อวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางแก้ปัญหาตามข้อเสนอแนะข้างต้นแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องเร่งผลักดันให้มีกฎหมายที่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ เพื่อสร้างกลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและสอดคล้องกับมาตรฐานที่เป็นสากล เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

คำแปลปฏิญญาว่าด้วย “สิทธิผู้ป่วย” ของแพทยสมาคมโลก แปลโดย ศ.นพ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ และนายไพศาล ลี้มสถิต.

ปริยนันท์ ล้อเสริมวัฒนา, “วิธีขอสำเนาเวชระเบียน”,

https://thaimedicalerror.blogspot.com/2007/06/blog-post_8433.html?m=1, เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2560.

แสง บุญเฉลิมวิภาส ไพศาล ลี้มสถิตย์, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพและความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรา 7 พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550, ศูนย์กฎหมายสุขภาพและจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มกราคม, 2554.

General Medical Council, Confidential Guidance for Doctor p.28-29, <https://www.gmc-uk.org/ethical-guidance/ethical-guidance-for-doctors/confidentiality>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2560.

Patients' Rights. http://www.bmjv.de/DE/Themen/VorsorgeUndPatientenrechte/Patientenrechte/Patientenrechte_node.html, เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2560